

အမျိုးစုံလှတဲ့

လူမျိုးစုံတွဲဖြားမှုများ

“

ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ရခိုင်၊
မွန်၊ ရှမ်း၊ ရိုဟင်ဂျာ၊ ပမာအစရှိသည့်
လူမျိုးစုတို့ကို ဘယ်လိုထင်သလဲ၊
ဘယ်လိုမြင်ပါသလဲ?

”

လူမျိုးစုတိုင်းမှာ ထူးခြားတဲ့ ယဉ်ကျေးမှုတို့နဲ့ ဓလေ့ထုံးတမ်းတို့
အသီးသီးရှိကြပေမယ့်လည်း အားလုံးမှာ တူညီစွာရှိနေတဲ့ တန်ဖိုးထားမှုတို့နဲ့
အခြေခံကိုယ်ကျင့်တရားတို့ရှိပါတယ်။
ဥပမာပြောရမယ်ဆိုရင် သက်ကြီးရွယ်အိုများကို ရိုသေမှု၊ ဧည့်ဝတ်ကျေပွန်မှု၊
ကိုယ့်ရဲ့ အသိုင်းအဝိုင်းကိုချစ်ခင်တတ်မှု၊
ဘာသာရေးဆိုင်ရာယုံကြည်သက်ဝင်မှု၊
သဘာဝတောတောင်ရေမြေကြိုက်နှစ်သက်မှု၊
မိမိရဲ့ယဉ်ကျေးမှုကို ဂုဏ်ယူတတ်မှုအစရှိသည်ဖြင့် တူညီကြပါတယ်။

သင်္ကြန်ပွဲတော်၊ မွန်နှစ်သစ်ကူး၊ ရှမ်းနှစ်သစ်ကူးနှင့် တန်ဆောင်တိုင်ပွဲတော်
အစရှိတဲ့ ရိုးရာပွဲတော်များကို တစ်နေရာနှင့်တစ်နေရာ၊ တစ်မြေနှင့် တစ်မြေ
ပါဝင်ဆင်နွှဲခြင်းဟာ လူမျိုးစုတစ်စုချင်းစီရဲ့ တစ်မှုထူးခြား၊
တန်ဖိုးထားမှုများကိုတွေ့ရပါလိမ့်မယ်။
ပွဲတော်တစ်ခုချင်းစီဟာ သူ့စတိုင်နဲ့သူ၊ သူ့ထူးခြားချက်နဲ့သူ
အပြိုင်ရှိနေပေမယ့်လည်း ပျော်ရွှင်တတ်မှု၊ ပါဝင်ဆင်နွှဲမှု၊
အသိုင်းအဝိုင်းနှင့် ရိုးရာဓလေ့များကို လေးစားမှုတန်ဖိုးများကို ပွဲတိုင်းမှာ၊
တိုင်းရင်းသားတိုင်းမှာရှိနေတဲ့ ဘုံတူညီတဲ့အရာကို မြင်ရမှာပဲဖြစ်ပါတယ်။

ဒါ့အပြင် ကွဲပြားတဲ့ ဟင်းလျာတစ်ခုချင်းစီမှာ သူ့ထူးခြားချက်နှင့်သူ
အရသာရှိနေမှုဟာ နိုင်ငံရဲ့ မျိုးစုံတဲ့ ပုံစံကိုပြသနေပါတယ်။ ရှမ်းခေါက်ဆွဲ၊
ဆာပူးသီး၊ ကချင်ဒံပေါက်၊ မွန်မုန့်ဟင်းခါး၊ ရခိုင်မုန့်တီအစရှိတဲ့
ဟင်းလျာတိုင်းက ဒေသအသီးသီးမှာရှိနေတဲ့ အရသာတို့ကို
ကြည့်လိုက်မယ်ဆိုရင် နိုင်ငံရဲ့ မျိုးစုံတဲ့သဘောတရားနဲ့ အရသာစုံလင်တဲ့
အစားအသောက်တို့ကို ကြိုက်နှစ်သက်မှုကို ထင်ဟပ်မြင်သာစေပါတယ်။

အမျိုးစုံရေ

လူမျိုးစုံကွဲပြားမှုတံ

“

ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ရခိုင်၊
မွန်၊ ရှမ်း၊ ပမာ အစရှိရေး လူမျိုးစု
တို့ကို အပိုင်ထင်ပါလေ၊ အပိုင်မြင်
ပါလေ?

”

လူမျိုးစုတိုင်းမှာ ထူးခြားရေး ယဉ်ကျေးမှုတို့နဲ့ ဓလေ့ထုံးတမ်းတိ အသီးသီးရှိကတ်ကေလေ့
သင့် အားလုံးမှာတတူနီရေး တန်ဖိုးထားမှုတို့နဲ့ အခြေခံကိုယ်ကျင့်တရားတိ ရှိပါရေး။
ဥပမာပြောရဖို့ဆိုကေ သက်ကြီးရွယ်အိုတို့ကို ရှိသေမှု၊ ဧည့်ဝတ်ကျေပွန်မှု၊
ကိုယ့် အသိုင်းအဝိုင်းကို ချစ်ခင်တတ်မှုဘာသာရေးဆိုင်ရာ ယုံကြည်သက်ဝင်မှု၊
သဘာဝ တောတောင် ရီမြီ ကြိုက်နှစ်သက်မှု၊ မိမိ၏ ယဉ်ကျေးမှုကိုဂုဏ်ယူတတ်မှုတိ
တူညီကတ်ပါရေး။

သင်းကြန်ပွဲတော်၊ မွန်နှစ်သစ်ကူး၊ ရှမ်းနှစ်သစ်ကူးနဲ့ တန်ဆောင်တိုင်ပွဲတော် အစရှိရေး ရိုးရာ
ပွဲတော်တို့ကို တစ်နေရာနဲ့တစ်နေရာ တစ်မြီနဲ့တစ်မြီ ပါဝင်ဆင်နွှဲခြင်းစော် လူမျိုးစုတစ်စုချင်း
စီ၏ တစ်မှုထူးခြား၊ တန်ဖိုးထားမှုတို့ကို တွံ့ရပါဖို့။ ပွဲတော်တစ်ခုချင်းစီစော် သူ့စတိုင်နဲ့သူ၊
သူ့ထူးခြားချက်နဲ့သူ အပြိုင်ရှိနီကေလေ့သင့် ပျော်ရွှင်တတ်မှု၊ ပါဝင်ဆင်နွှဲမှု၊ အသိုင်းအဝိုင်းနဲ့
ရိုးရာဓလေ့တို့ကို လေးစားမှုတန်ဖိုးတိစော် တိုင်းရင်းသားတိုင်းမှာရှိနီရေး
ဘုံတူညီရေးအရာကို မြင်ရဖို့ဖြစ်ပါရေး။

မတူရေ ဟင်းလျာတစ်ခုချင်းစီမှာ သူ့ထူးခြားချက်နဲ့သူ အရသာရှိနီမှုစော်
နိုင်ငံ၏ မျိုးစုံရေ ပုံစံကိုပြသနီပါရေ။ ရှမ်းခေါက်ဆွဲ၊ ဆာပူးသီး၊
ကချင်ဒံပေါက်၊ မွန်မုန့်ဟင်းခါး၊ ရခိုင်မုန့်တီအစရှိရေ ဟင်းလျာတိုင်းက ဒေသ
အသီးသီးမှာ ရှိနီရေ အရသာတိကို ကြည့်လိုက်ဖို့ဆိုကေ နိုင်ငံ၏မျိုးစုံရေ
သဘောတရားနဲ့ အရသာစုံလင်ရေ အစားအသောက်တိကို
ကြိုက်နှစ်သက်မှုကို ထင်ဟပ်မြင်သာစီပါရေ။

အိုမိင်အိုချက်ပါင်စေ့

ဆိုဒ်ဝံင်ဆိုလင်ဆင့်သာလို့ဖး

“

ကိုချေနဲ့၊ ကိုယား၊ ဖွံ၊ ချေနဲ့၊ ယိုခါင့်၊ ယောဝ်၊
သာင့်၊ ရိုဟေန်ဂျာ၊ ပိုယင်
ဆိုဒ်ဝင်သယ်လိုဖးဏှို
မာဉူးဏှိုသာစေသော်လဲ၊
ဏှိုဉူးစိုဝ်စေသော်လဲ?

”

ဆိုဒ်ဝံင်လုက်ဆိင်ယိုဝ် ဆိုဃိုလ္လာဇေထူရူမုင်-ဈာသယံဏ်
ဆိုလင်ဆင့်ကင်ဖာသာအိုဝေဒူးထွာ-လဝ်လာ-ဏင်သီး ပိုသယံလုက်ဆိင်ယိုဝ် ဆိုမဝ်မှိုသာအိုဝေ
ဆိုအိုဏ်လု-ဃိုဇေအိုခင်းထာ်ဆိုအိုထင်းအိုလင်သယံဏ်အိုဝေဒူးလှ်။ အေဝးလဝ်ပွာ်စိုဝ်
သုင်းကေသာယုာ-သယံဏ်အိုဝ် ဆိုယုဂ်ယာန်းအိုဝေ၊ ဟိုမဲ့သယံဓေမိုအိုဝးချုဂ်ပါင်သိုဝ်ယောဝ်-ခွါ-ဝေသေ့၊
ဏင်ဆာ-ဃာင်ဃုင်ဏ်အဲဒိုဝ်ဝေသေ့၊ ဘာ-သ့ဟုာင်-ဆိုဏယံအင်းဏယံအဝ်အို၊
ခေါဟ်လင်လာင်ထိုဇေဟုင်းခေါဟ်ဆိုပိုတဝ်-ဏ်အဲဒိုဝ်ဝေသေ့၊ ပါဇောဟ်ယုဂ်ယာန်း
ဏင်ဆာ-ဆိုဃိုဆိုလာသေ့သယံလှ်ဖးဏ် ဝးဒိုင်လောတ်သာလှ်။

ဝံးသင့်ခွင်၊ ယောဝ်ဏင်းထင်းသင့်၊ သာင်ဏင်းထင်းသင့်ဇေ ဝံးအုဂ်ဒါန်-သယံဓေဏ်သိုဝ်
မုင်-ဈာအိုဘောင်-သယံဏ် လိုစံင်းဇေလိုစံင်း၊ လိုလင်-ဇေလိုလင်- အင်းတာင်ပွင်ထင်းဆိုသယံယိုဝ်ဏ်
ဟိုမိုဒူးဝးဝေ ဆိုဒ်ဝံင်သယံသီးဆိုလင်ဆင့်ဇေ ဆိုအိုဏ်လု-ဃိုသယံဏ်လှ်။ အိုဘောင်-ကိုဝ်ဝံးဇေဏ်
အိုဇေအိုဏင်ဆာ-အင်းတာင်လင်ဆိုမာအိုဒိုင်၊ အိုဇေအိုဆိုလင်ဆင့်သယံဓေ-လာ-ဏင်သီး ပါမုက်ဆိုသေ့၊
နုက်လင်ပါဃုဂ်ဆို၊ ဃာင်ဃုင်ဇေထူရူမုင်-ဈာသယံဏ်
ပါဇောဟ်ယုဂ်ယာန်းအိုဏ်ဝေအိုလု-ဃိုသယံဏ် ကိုဝ်ဝံးဇေ၊ ခါန်-ဆိုဒ်ဖောဟ်ကိုဝ်ဟုာဇေအိုဝ်အိုဝေ
ဆိုမဝ်မှိုဝးဒိုင်လောတ်သာသယံဏ် မိုဒူးဝးဏ်မွဲဝေလှ်။

အေဟံင်ဒုဝ် ကာင်ဖာလင်ဆင့်သာအ် သိုင်ကိုင်မိင်ဇေဏ် အ်ဝေအ်ဆိုင်လင်ဆင့်ဇေအ်
ဇေအ်ရ်သာအ်သယ်သီးယိုင် မွဲချက်ကဲလင်ဝေ ထီခါန်ဆိုင်မာအ်ဒိုင်ကိုင်မိင်ဇေလှ်။ သာင့်ဝူဆးဝံင်၊
စာဘူးသီး၊ က်ချေန်ဒါန်ပုက်၊ ယောင်ခေါဟ်ကံင်၊ ရှ်ခါင်ခေါဟ်ကံင်သယ် ဝေဏ်သိုင်
သိုင်ကိုင်မိင်ဇေဏ် လိုအ်လင်သိုင်သိုင်လေံအိုင်အ်ဝေ အ်ရ်သာသယ်ဏ် ဟ်အေယာင်စာ်ဝိုင်
ထီခါန်ဝေ ဆိုင်သာအ်ကိုင်မိင်ဇေ ဇေ အဲဒိုင်အင်းဝေအ်ရ်သာချက်ပါင်
ဆိုင်အင်းဆိုင်အင်သယ်ဏ်အိုင် ကဲဖှဟ်ထးဝေဆေင်လှ်။

Shai hkat ai

amyu masha ni

“

**Jinghpaw, Kaya, Kayin, Hkang,
Rahkai, Mun, Rohinja hte Myen
amyu masha ni hpe nang gara
hku mu mada nga nni?**

”

Amyu masha shagu hta laklai ai htunghking ni hte arawn alai ni nga shajang ma ai raitim, yawng hta bung ai lam ni gaw manu shadan ai lam hte akyang lai len ni rai nga ai. Ga shadawn tsun ga nga yang, sakkung ni hpe hkungga ai lam ni, manam daw chye ai lam ni, tinang a makau grupyin hpe tsaw ra chye ai lam ni, tinang a nawku makam hta maju jung ai lam ni, shingra tara hpe tsaw ra makawp maga chye ai lam ni hte tinang a htunghking ningli hpe arawng la chye ai lam ni gaw bung hkat nga ma ai.

Hka jaw poi, Mun amyū , hte Sam amyū ni a shaning ningnan hte Dasaung tai poi zawn re ai ni hpe shara hte shara shanglawm galaw ai lam ni hte manu shadan ai lam ni hpe mu mada nga ga ai. Htunghking hte seng ai poi langai hkrai hta shi a hkrang arawn alai, laklai ai lam ni nga nga ai raitim, pyaw chye ai, shang lawm chye ai, wuhpung wuhpawng hte htunghking lai ladat ni hpe hkungga manu shadan ai lam ni hpe poi shagu, amyū masha hpan shagu hta nga ai bung hkat ai lam ni hpe mu lu nga ga ai.

Dai hta n ga, laklai shai hkat ai shatmai shagu hta shi a laklai ai namchyim hte dai namchyim ni nga ai gaw mungdan a hkumtsup tsawm htap ai nsam ni hpe htawng madun nga ai. Sam hkausoi, Sabuti (hpu nau hkang ni a lu sha), Jinghpaw shat jam, Mun amyuni a Munghinhka, Rahkai ni a hkausin zawn re ai malu masha ni a namchyim ni hpe yu dat ai shaloi, Mungdan a amyuni hpan yawng a masa lam hte hkumtsup ai namchyim ni hpe htawng madun dan nga ai.

ကလောင်ဒုန်အတင်လီဆီ

အကလောင်ကလောင်

“

ကလုန်ဒုန်ဒိသိး ကချန်, ကယါ, ကညီ,
ခွီ, ရခါန်, တလၢၤ, ယိၤ, ရိန်ဟ့ၣ်က့ၣ်,
ပယီၤ န့ၣ်နဆိကမိၣ်ဒိလဲၣ်?
နထံၣ်ဒိလဲၣ်?

”

ပျာကလုင်ဒုင်ကိးကလုင်ဒဲးန့ၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒီး လုၢ်လၢ်ထူသနူလၢအလီၤ ဆီစုၣ်စုၣ် သန့ၣ်က့ၣ် ခဲလၢၣ်အပူၤန့ၣ် တၢ်ပၣ်လုၢ်ပၣ်ပူၤဒီးတၢ်လုၢ်ဂ့ၤလၢ်ဝါခိၣ် တဃၢ် လၢအဒိသိးလိၣ်သးတဖၣ်အိၣ်ဝဲလီၤ. အဒိန့ၣ် တၢ်ပၣ်ကဲပျာသ့ၣ်က့ၣ်သးပျာ်, တၢ်အဲၣ်တူၢ်တံၤတူၢ်တမ့ၤ, တၢ်အဲၣ်ပျာဟံၣ်ဖိတဖၣ်, တၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါစ့ၢ်တၢ်န့ၣ်, တၢ်အဲၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်ကစၢ်ကလိထံကျိထံကွၢ် တဖၣ်, တၢ်ပၣ်ကဖၢလၢသးလၢအ တၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢ အဒိသိးလိၣ်သးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်သဂၢ်သကိး ကလုင်ဒုင်အမူးတဖၣ် ဒ်အမ့ၢ် တၢ်လူထံအမူး, တလၢနံၣ်ထီၣ် သီ, ယိၤနံၣ်ထီၣ်သီဒီး တဆိၣ်တဲၣ် (တနံၣ်ဆောင်တိုင်) မူး လၢတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲတ တီၤဘၣ်တတီၤ, ကိၢ်တကိၢ်ဘၣ်တကိၢ်မ့ၢ် တၢ်လီၤဆီဒီးတၢ်ပၣ်လုၢ်ပၣ်ပူၤလၢ ကလုင်ဒုင်တခါစုၣ်စုၣ် န့ၣ်လီၤ. မူးပွဲတခါစုၣ်စုၣ်န့ၣ် အိၣ်ဒီးအတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဒၣ်ဝဲ, အတၢ်လီၤဆီဒၣ်ဝဲ သန့ၣ်က့ၣ်, ပကထံၣ်ဘၣ် တၢ်လၢအလီၤပလိၣ်လိၣ်သးတဖၣ် ဒ်အ မ့ၢ် တၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ဖုံသးညီ, တၢ်မၤသကိး, တၢ်ပၣ်လုၢ်ပၣ်ပူၤ ပျာတဝါ ဒီးလုၢ် လၢဆဲးလၢတဖၣ် လၢမူးပွဲကိးမံၤဒဲး ကလုင်ဒုင်ကိးကလုင်ဒဲးန့ၣ်လီၤ.

တကားဒီးဘၣ် လၢတၢ်အိၣ်တၢ်အီ လီၤဆီတခါစုၣ်စုၣ်ဒၣ်ဝဲန့ၣ်
အိၣ်ဒီးတၢ်အရီၢ်လၢအလီၤဆီဒၣ်တၢ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ပၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်မ့ၢ်တၢ်အကလုာ်
ကလုာ်လၢထံကီၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်ကွၢ်ဝဲ တၢ်အိၣ်တၢ်အီအရီၢ်လၢ တၢ်လီၢ်
ကိးတီၤဒဲးတဖၣ် ဒ်အမ့ၢ် ယိၤခီနီၣ်, ဆၣ်ဘူသံ, ကခွၢ်မ့ၤဒၣ်ဘီး,
တလၢၤခီနီၣ်, ရၢခၢၣ်ခီနီၣ် တဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ပၣ်ဖျါထီၣ် ထံကီၢ်အတၢ်အိၣ်သးလၢ
အကလုာ်အိၣ်အါကလုာ်ဒီး တၢ်အဲၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အီအရီၢ်အဝံၣ်အဘဲလီၤဆီ
တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

လွင်းတင်းပိတ်, ပိုင်းဂန်

တီးလင်း: ခိုင်းတင်းအမ်

“

အင်္ဂါ ယင်းလင်္ဂါ၊ ချင်း၊ ယဇ်င်၊ မူခင်၊
တံး၊ ရှပ်၊ ရှိခင်၊ ဂျူ၊ လေး၊
မခင်း၊ လှိုင်းခင်၊ ရှပ်းထင်၊ ဝုးလှိုင်းရှပ်။

”

ရှမ်းတူရားရှင်လှိုင်၊ရှမ်း။ လွင်းပိုးခိုင်၊ငေး၊ ငိုင်းထုင်းရှမ်းပိတ်၊ပိုင်းဂခင်ယူ၊သေတု၊ဂေး၊
တီးကခင်ရှမ်းဝံ၊တင်း လမ်၊လွင်းငေး၊ လွင်းတင်းကခင်ရှမ်းဂျိုင်၊ဂမ်လှိုင်ခခင်၊တေ၊
တေမိုခင်ဂခင်ယူ၊ယပ်။ ပုင်၊တိုက်၊မခင်း၊ လွင်း၊
ကခင်ယူင်၊သေ၊ခပ်၊ယမ်ခိုင်မွတ်၊ယုဂုခင်းထပ်၊ လွင်းမေုလုမ်းလုးခိုင်၊
လွင်းမေုရှက်၊ဝီးခွင်၊လမ်းခိုင်း ကခင် မီးယူ၊ဂိခင်လမ်ဂခင်၊
လွင်းတင်းယူမ်၊မတ်၊ခိုင်ငေး၊သု၊တြး ငံ၊ငံ၊မခင်းမခင်း၊
လွင်းမေုရှက်၊သငေး၊ဝု၊လိခင်မိုင်း၊
လွင်းမေုကပ်ဂုင်၊မုခင်ခိုင်ငိုင်း၊ငေးရှမ်းလှိုင်ခခင်၊တေ၊ တေမိုခင်ဂခင်ယူ၊ဂုလုးကေး။

စွီးသင်းဂျိုင်၊ ပိမို၊တီးငေး၊ ပွီးကွတ်၊ဝု၊လှိုင်ခခင်၊တီးခိုင်၊ငေး၊တီးခိုင်၊
လွင်းရှိုတ်၊သင်းခပ်၊လွမ်းဂခင်လှိုင်၊ ခခင်၊တေလီး၊ရှင်လွင်းပိတ်၊ပိုင်းတင်းလီ၊ကမ်းတေ၊ယူ၊ယပ်။
လီးရှိုတ်၊သင်းမခင်းလှိုင်ခခင်၊ တေပိတ်၊ပိုင်း၊ ဂခင်ယူ၊သေတု၊ဂေး၊
လွင်းတင်းဂေု၊မုခင်းတုခင်း၊လီမခင်း၊ လွင်းတင်းကခင်လီး၊ရှမ်းလုမ်းလွမ်းဂခင်၊ လွင်းတင်း
ဝံ၊ကခင်လမ်၊လွင်းလှိုင်ခခင်၊ဂေး၊ မိုခင်ဂခင်ယူ၊တင်းသိင်းယပ်။

လှိုင်းသေခေခေ.ကမ်,ဂျ၊ အမ်.ဝါခင်ခင်း;ငါးတိုင်းဂိခင်လှိုင်းခေ.ခေဂေ;
တိုခင်းကမ်,မီးတီးတိုင်း;ခင်းခေသ ယပ်.
ခေခေ.တေလီးဝုးပီခင်လွင်း;ကခင်ခေပူင်,ရှင်းလျားခိုင်းတိုင်းသိင်ခေဂေ။
ခင်းသွေးတီး၊ သု,ပူ,တီး၊ ခင်း၊ ဂူင်းခင်၊ မူင်.ရှိုခင်းခး၊
ခင်းသိခင်ရခိုင်,လှိုင်းခေ.ဂေ၊
ပွင်,လာတီး;ခေလွင်တိုင်းရှင်းလီဂူခင်းမူင်းလျားခိုင်းရှင်း
ကခင်မီးယူ,ခင်းမိုင်းရှမ်းတုမ်ခေ.ခေခေခေ.ဂေ။